

HVORDAN SIKRER LANDDISTRIKTERNE ADGANG TIL FAGLÆRT ARBEJDSKRAFT? MED SÆRLIG FOKUS PÅ BORNHOLM



KARIN TOPSØ LARSEN / CRT VIDENSCLAFE 14.11.2019

INDHOLD

- Kridte banen op – hvad er problemet?
- Et par billeder på uddannelsesvalg, mobilitet og EUD-systemet
- Præsentation af vores nye undersøgelse
 - Metode
 - Resultater
 - Konklusion og anbefalinger

LANDDISTRIKTERNES ADGANG TIL FAGLÆRT ARBEJDSKRAFT

Erhvervsuddannelsessystemets mobilitetsmønstre i Danmark



HVEM VINDER SLAGET OM DE FAGLÆRTE?

- Der mangler faglærte – men ikke alle slags faglærte
- Vi taler om det som et nationalt problem, men problemet er måske ikke ens over det hele (land-by?)
- Der er sat massivt ind for at få flere unge til at søge en erhvervsuddannelse – hvis det lykkes, kommer det så alle til gode?
- Landdistrikterne uddanner relativt flere faglærte – hvis vi uddanner endnu flere, hvor `ender´ de så henne ?
- Undersøgelsesspørgsmål: Hvilke faktorer er med til at bestemme EUD-elevernes flyttemønstre?

ARBEJDSMARKEDET FOR FAGLÆRTE I DANMARK

- Der har aldrig været flere i beskæftigelse end i dag. Stigende beskæftigelse og stigende arbejdskraftsudbud i snart 10 år.
- **Men:** de faglærtes samlede beskæftigelse er faldende. Forventet mangel skyldes et faldende antal faglærte. **Samlet forventet mangel: 42.000 i 2025.**
- Især: jern og metal samt handel og kontor (social og sundhed).
- Relativt stort udbud af faglært arbejdskraft i yder- og landkommuner. Alle brancher i yder- og landkommuner beskæftiger flere faglærte end i den øvrige del af landet.
- Primært virksomheder i bykommuner vil mangle faglært arbejdskraft – både antal og relativt. Men måske størst effekt i yder- og landkommunerne?

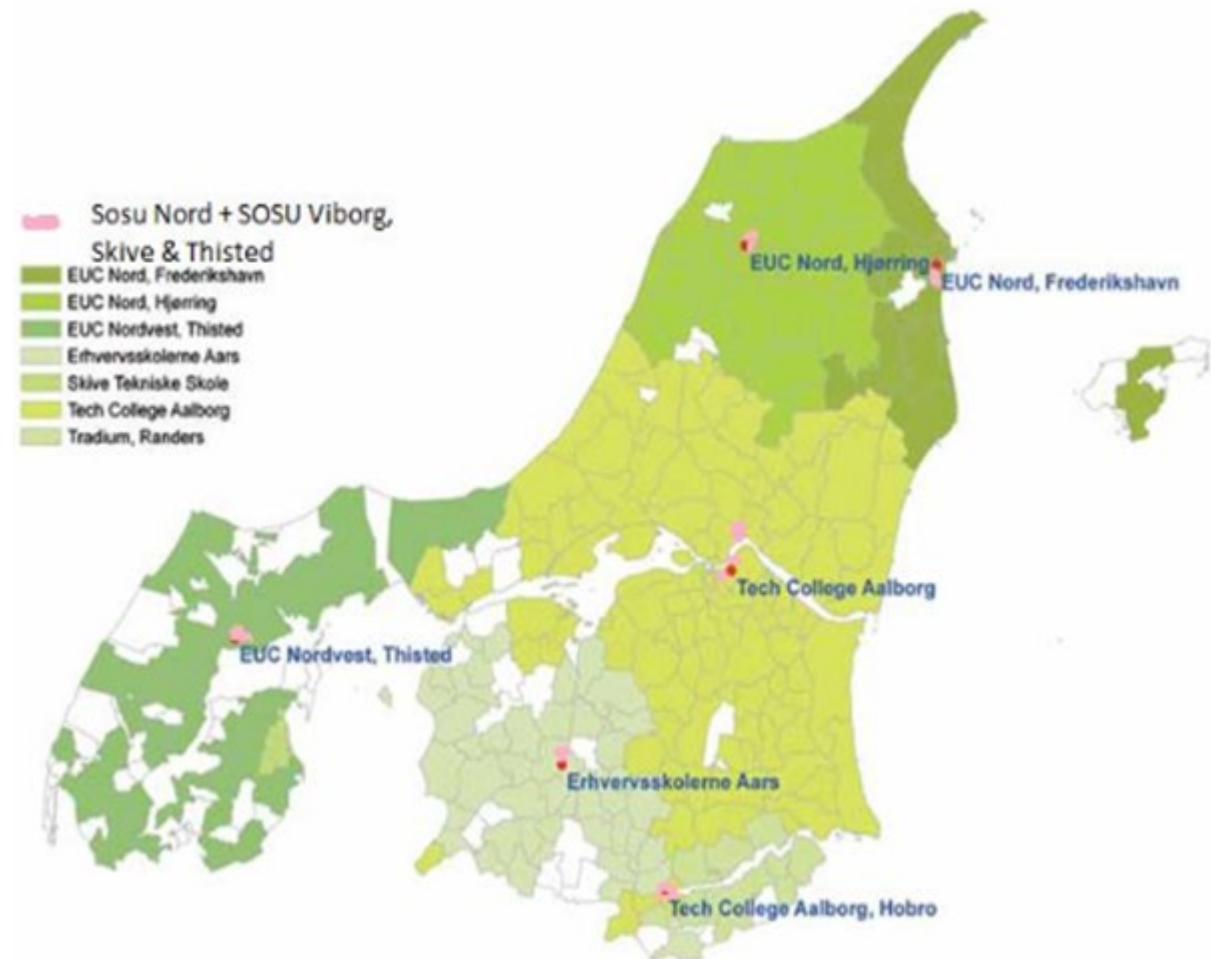
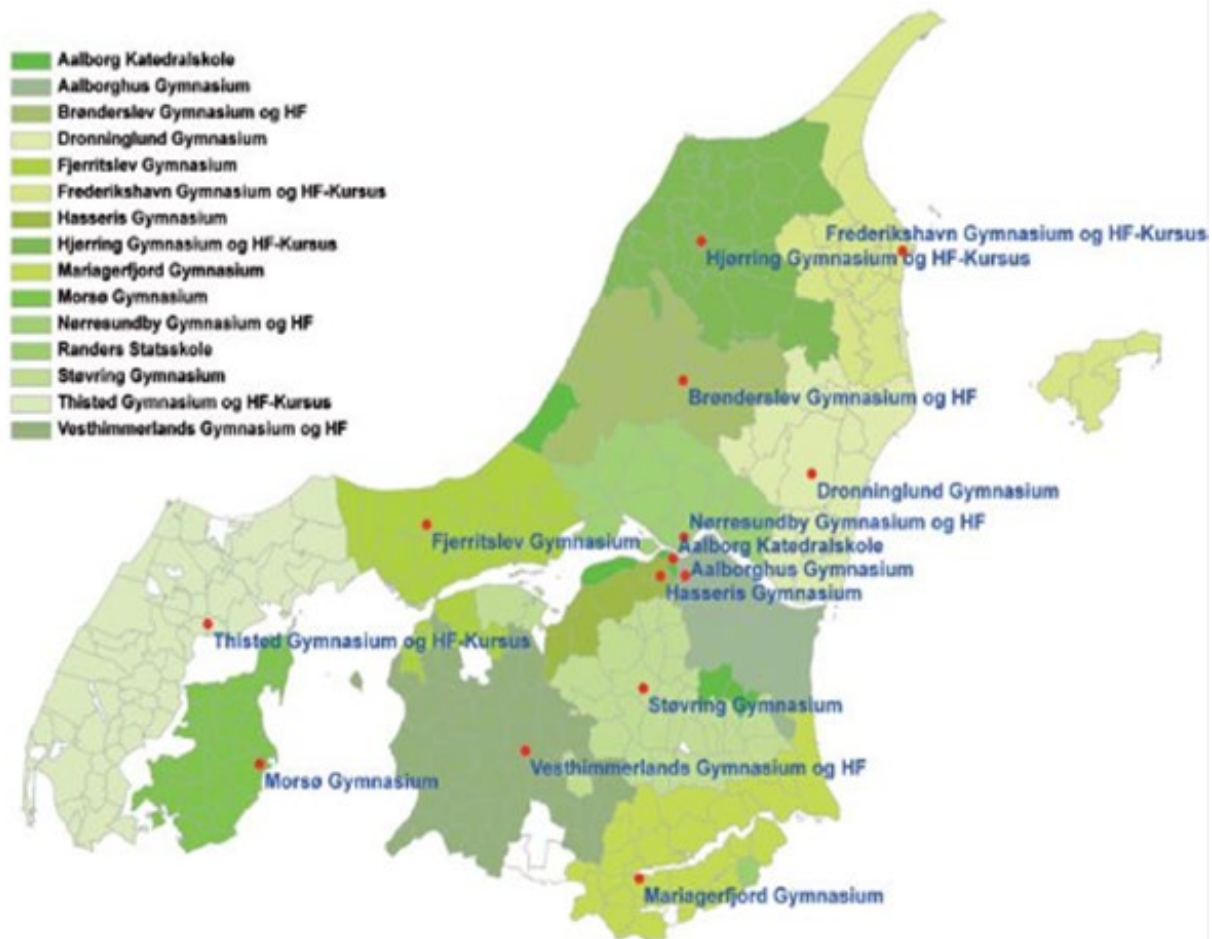
ET PAR ORD OM UDDANNELSE: VALG, OPLANDE, MOBILITET, EUD



UDDANNELSESSYSTEMER ER EN FORM FOR MOBILITETS-INFRASTRUKTUR – SOCIALT OG GEOGRAFISK



HVAD ER ET UDDANNELSESOPLAND?



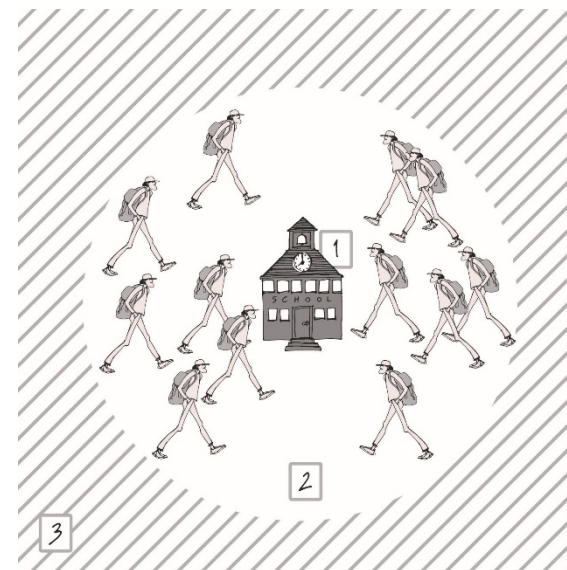
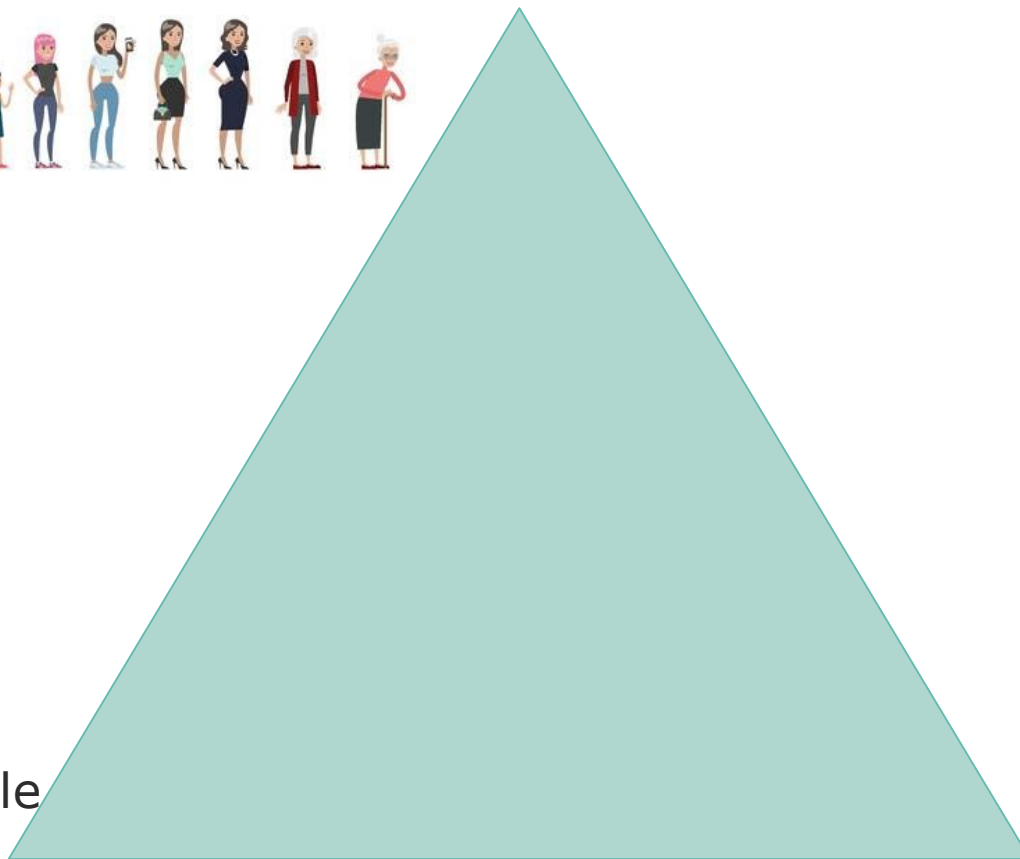
DET HANDLER LANGT FRA KUN OM AFSTANDE



Individuelle biografier –
tid og sted



Sociogeografiske
ressourcer: den sociale
arv hænger ved



Konkrete steds-afhængige
og uddannelsesspecifikke
mulighedsrum

EN VIGTIG OVERGANG



EUD-UNGES ORIENTERINGER

De fagligt orienterede

Fagligt valg først, vil gerne blive, men flytter hvis nødvendigt

De udflytningsorienterede

Ønsker at flytte væk, men er også fagligt bevidste

De bevidst lokalt orienterede

Har andre (lokale) ting end uddannelse der er vigtige i deres liv, så vil ikke flytte. Bevidst om faglig kompromis

De 'de facto' lokalt orienterede

Har svært ved at finde deres faglige identitet og starte en faglig socialisering, 'sejler rundt' og ser ikke grund til at rejse efter et fag

UDDANNELSESOPLANDE

De 12 store

Kontor, Sosu, Smed,
Mekaniker, Tømrer (18-27)

De regionale

Industri tekniker, frisør, vvs,
lager udd, handel (10-14)

'Klyngeuddannelserne'

Automatik- og proces,
skibsmontør, mediegrafiker,
elektronik- og svagstrøm (3-8)

De 44 små

Finmekaniker, dyrepasser,
mejerist, flymekaniker (1-2)

OPSUMMERING DEL 1:

- Som uddannelsesplanlæggere kan man påvirke folks uddannelsesvalg ved at skabe synlige, asfalterede motorveje, hvor man gerne vil have, de skal hen – og opstille stop-skilte eller lade vejen syne hen, hvor man ønsker færre elever.
- Vi har været rigtig gode til at skabe motorveje for de faglærtes børn – fra grundskole til gymnasie – til videregående uddannelse. Og vejene fører samtidig fra landdistrikt til by.
- EUD-systemet blev til en bivej.
- Hvad skal vi så tage med, når vi skal bygge nye EUD-veje?
- Der er to grupper som er **afhængige** af et lokalt udbud:
 - Dem, der lever lokalt af livsbiografiske årsager
 - Dem, der lever lokalt fordi de ikke er fagligt indlejret/ socialiseret
 - Og så er der dem, der **GERNE** vil have en lokal mulighed, men nok skal klare sig uden
- Og så er der dét med broen – vi overlader en systemskabt overgang til de svageste aktører i systemet – eleverne selv. Byg dem en bro.

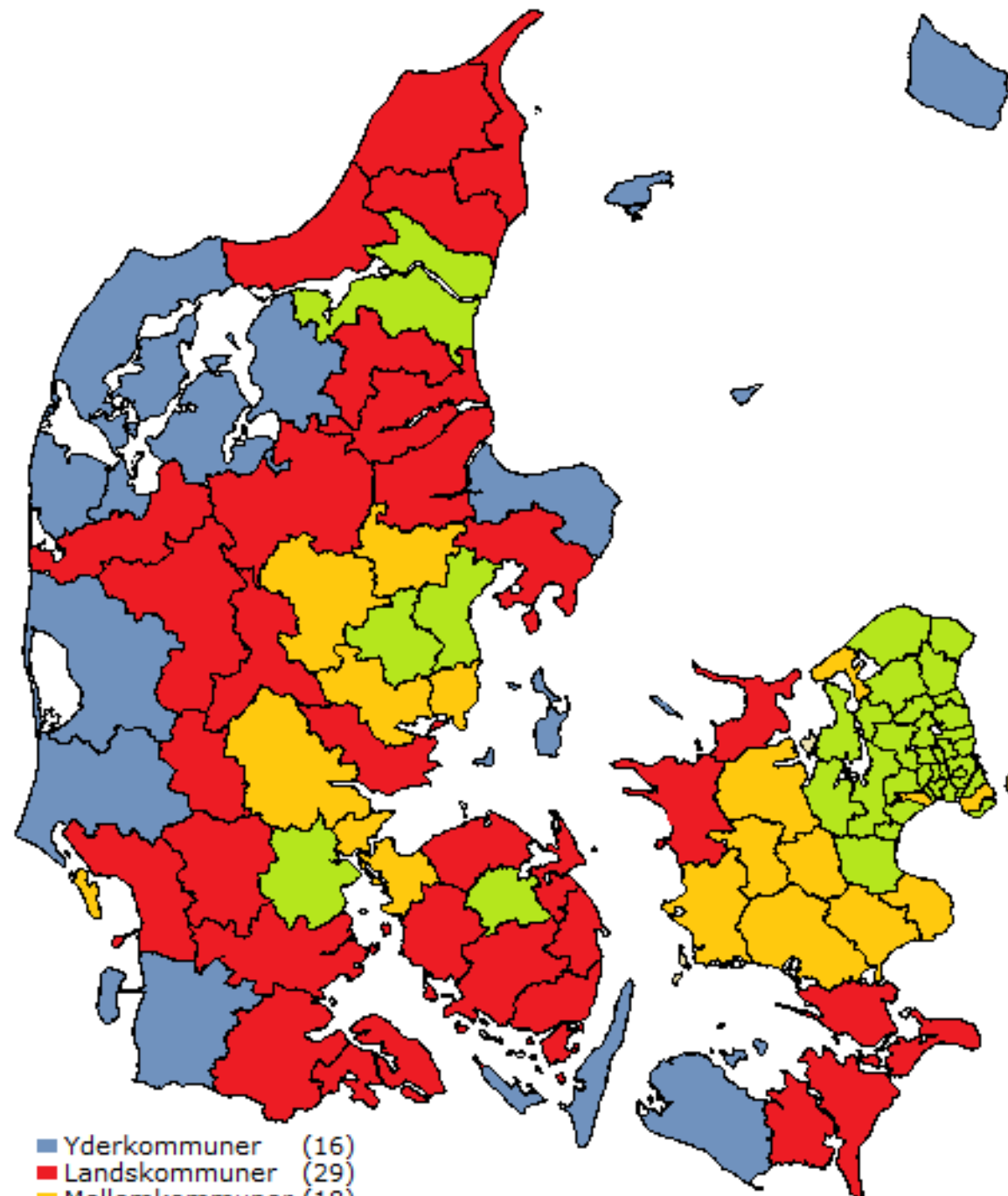
DEL 2: DEN NYE UNDERSØGELSE

- Ren statistik
- Alle faglærte i DK uddannet 2009-2016
- 17-39 år
- Fra oprindelseskommune til hovedforløb, til praktikplads, bopæl og job efter afsluttet EUD + job i 2017
- `Tæt på` og `længere væk`

LANDDISTRIKTERNES ADGANG TIL FAGLÆRT ARBEJDSKRAFT

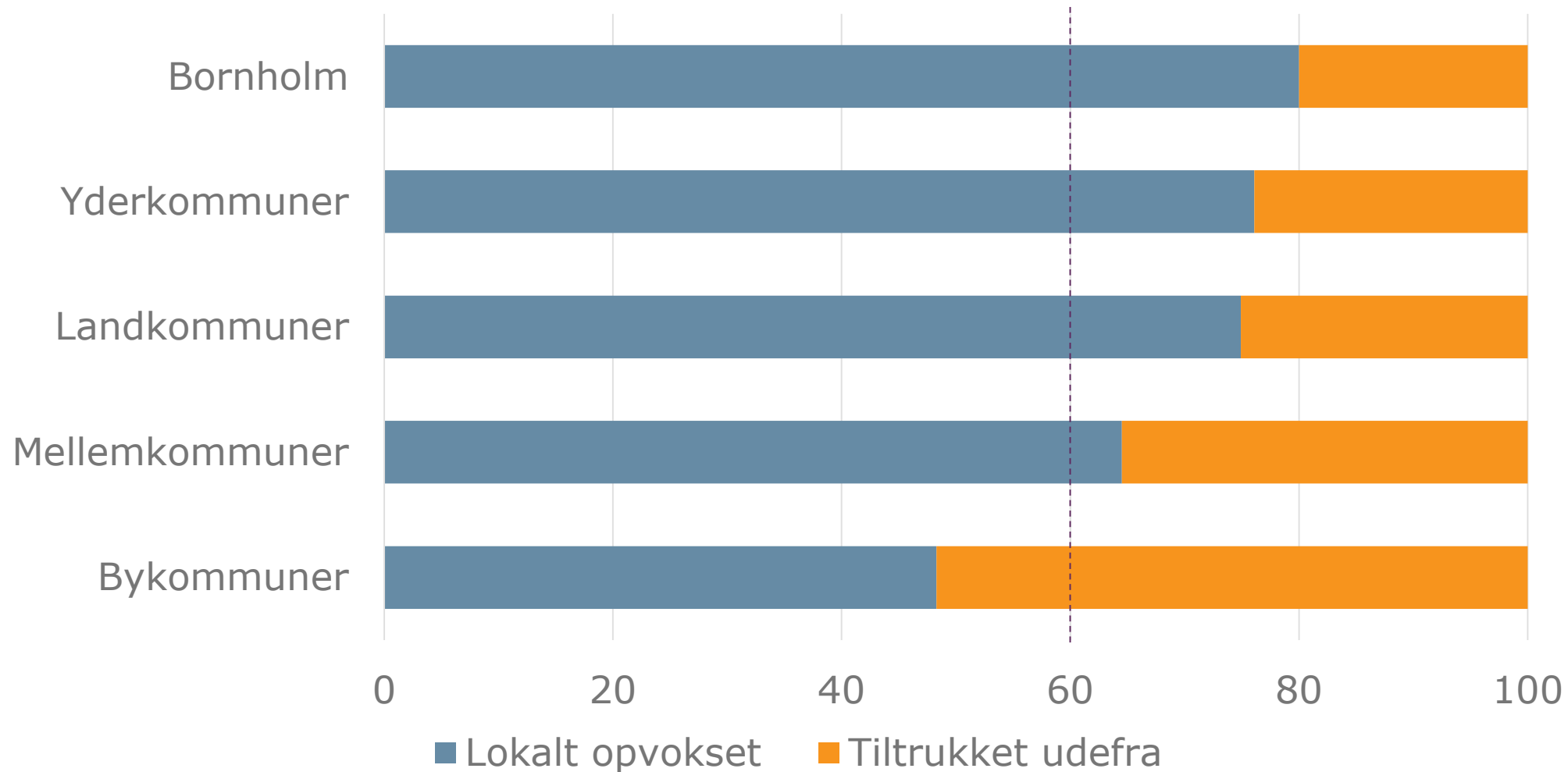
Erhvervsuddannelsessystemets mobilitetsmønstre i Danmark





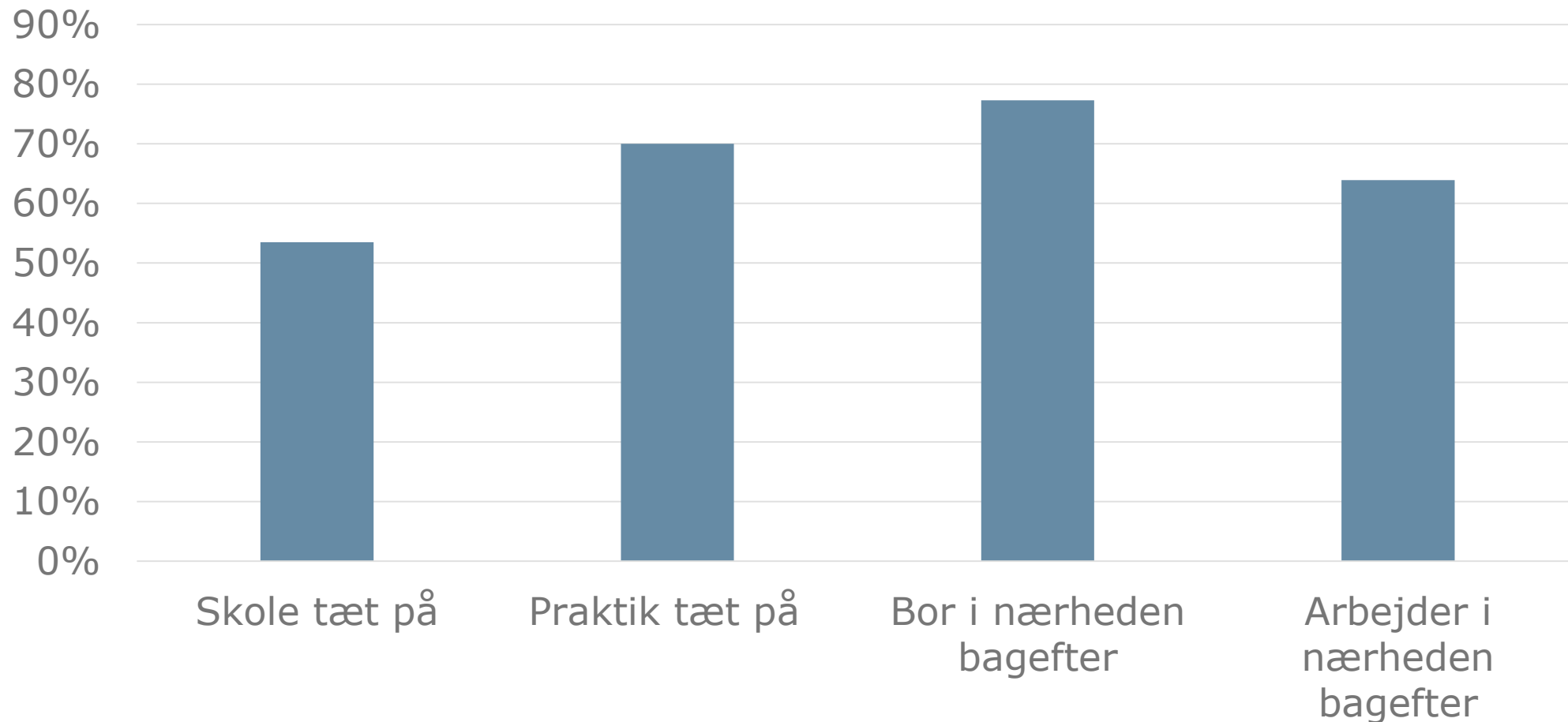
- Yderkommuner (16)
- Landskommuner (29)
- Mellemkommuner (18)
- Bykommuner (35)

HVOR KOMMER DEN FAGLÆRTE ARBEJDSKRAFT FRA? (2017)

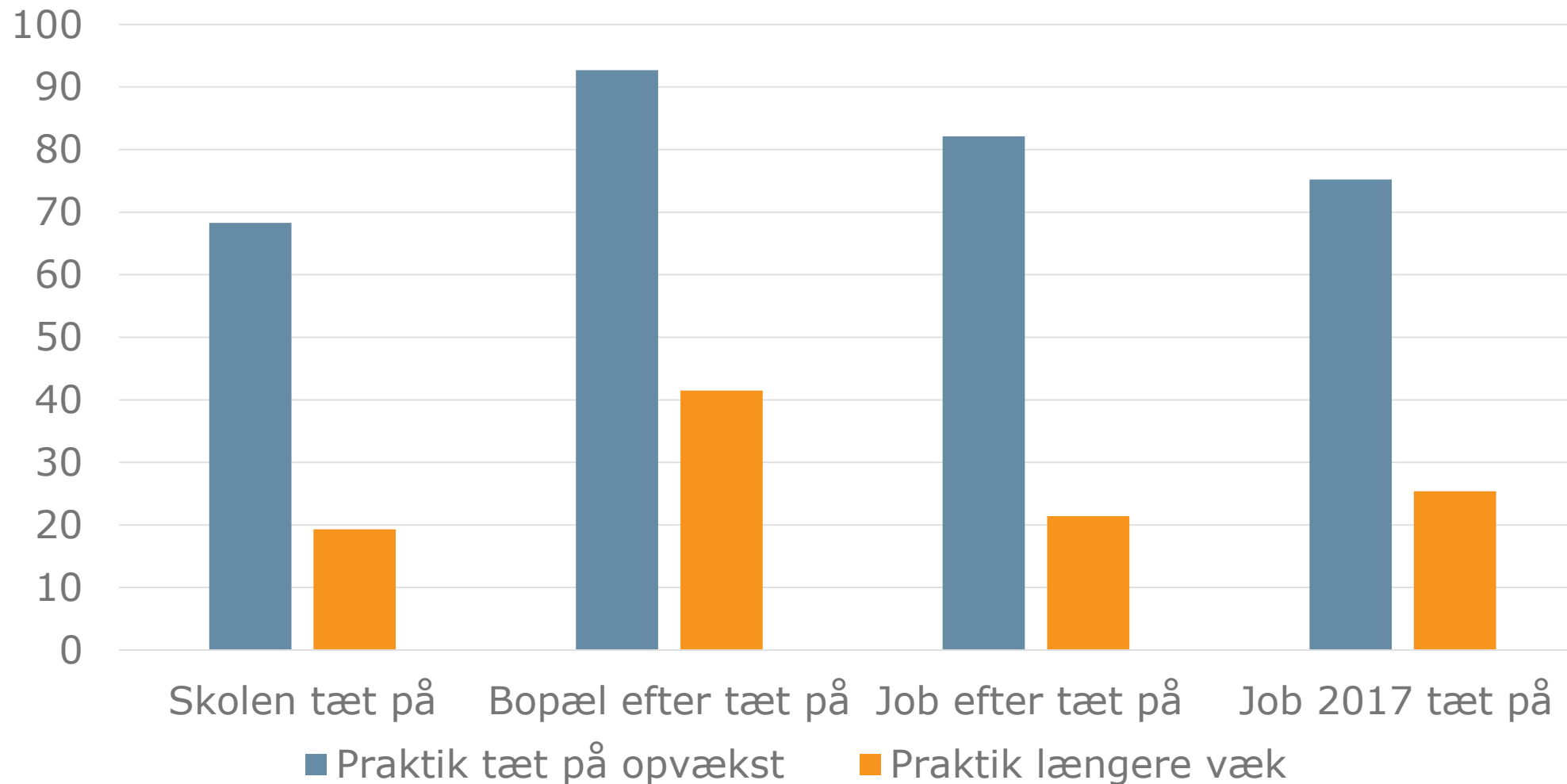


HELT OVERORDNET: FRA OPVÆKSTKOMMUNE TIL ...

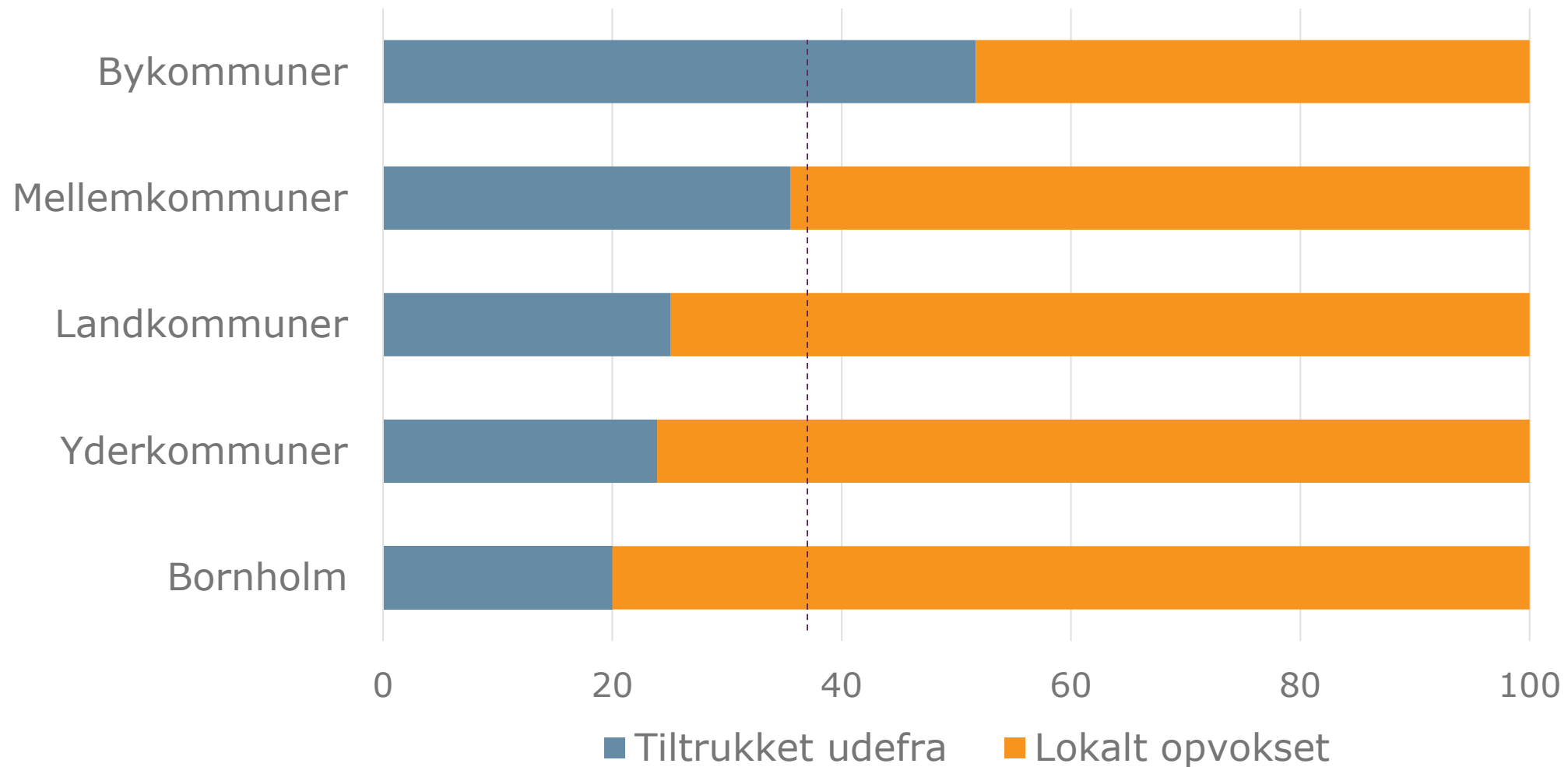
Hele landet



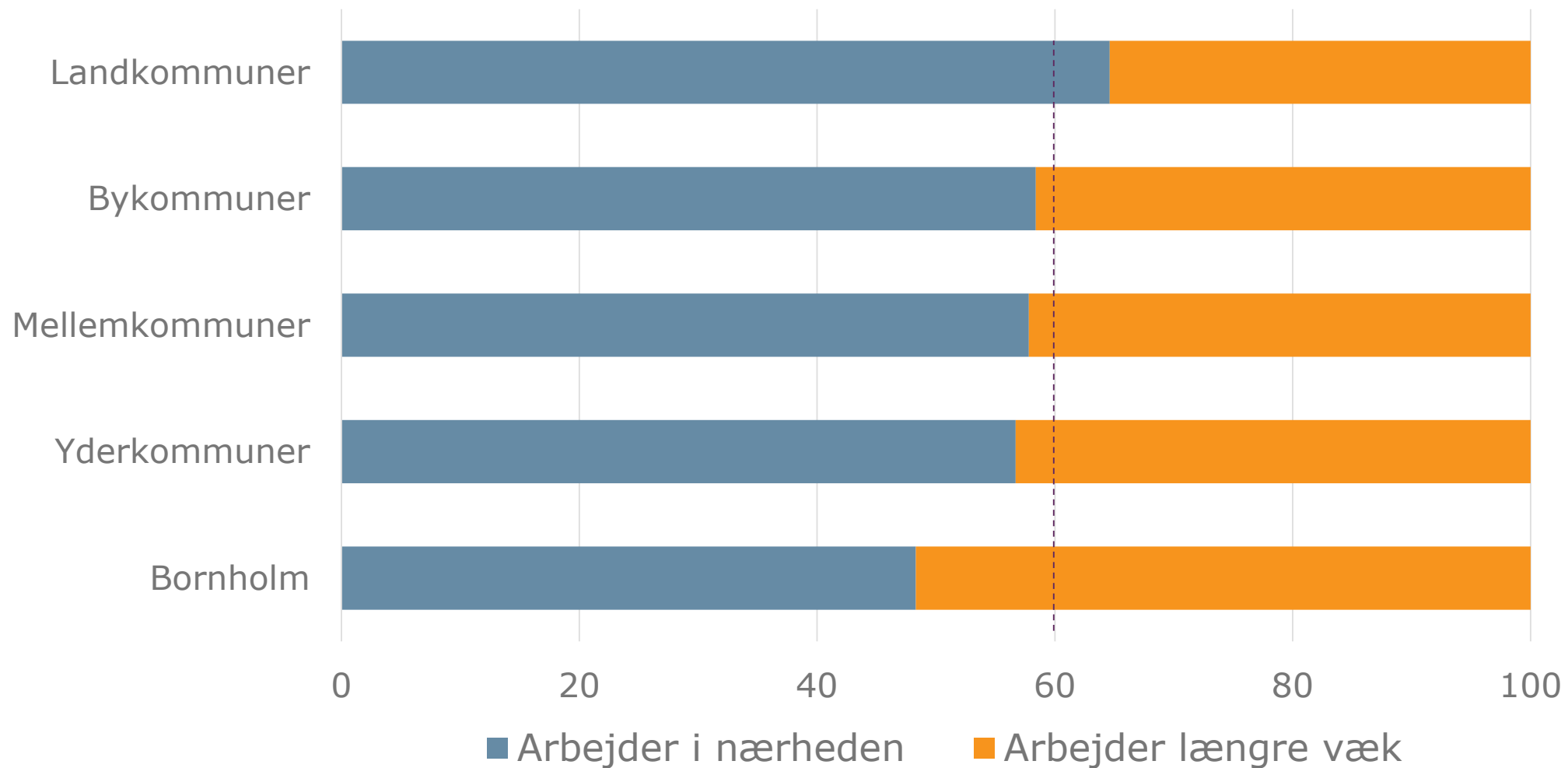
BETYDNINGEN AF AT PRAKTIKPLADSEN ER TÆT PÅ OPVÆKSTKOMMUNEN



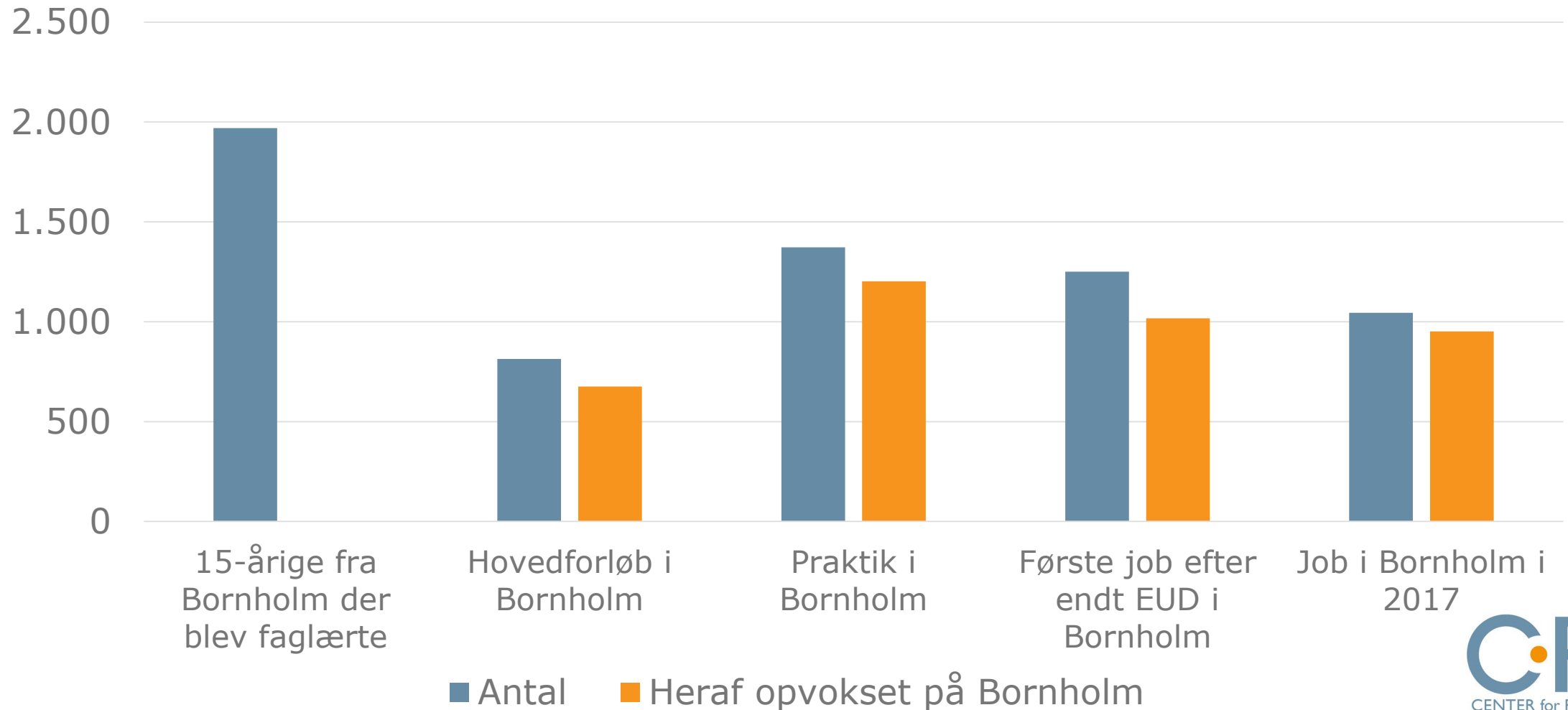
HVOR GODE ER KOMMUNERNE TIL AT TILTRÆKKE ARBEJDSKRAFT UDEFRA? (2017)



HVOR GODE ER KOMMUNERNE TIL AT FASTHOLDE EGNE FAGLÆRTE? (2017)

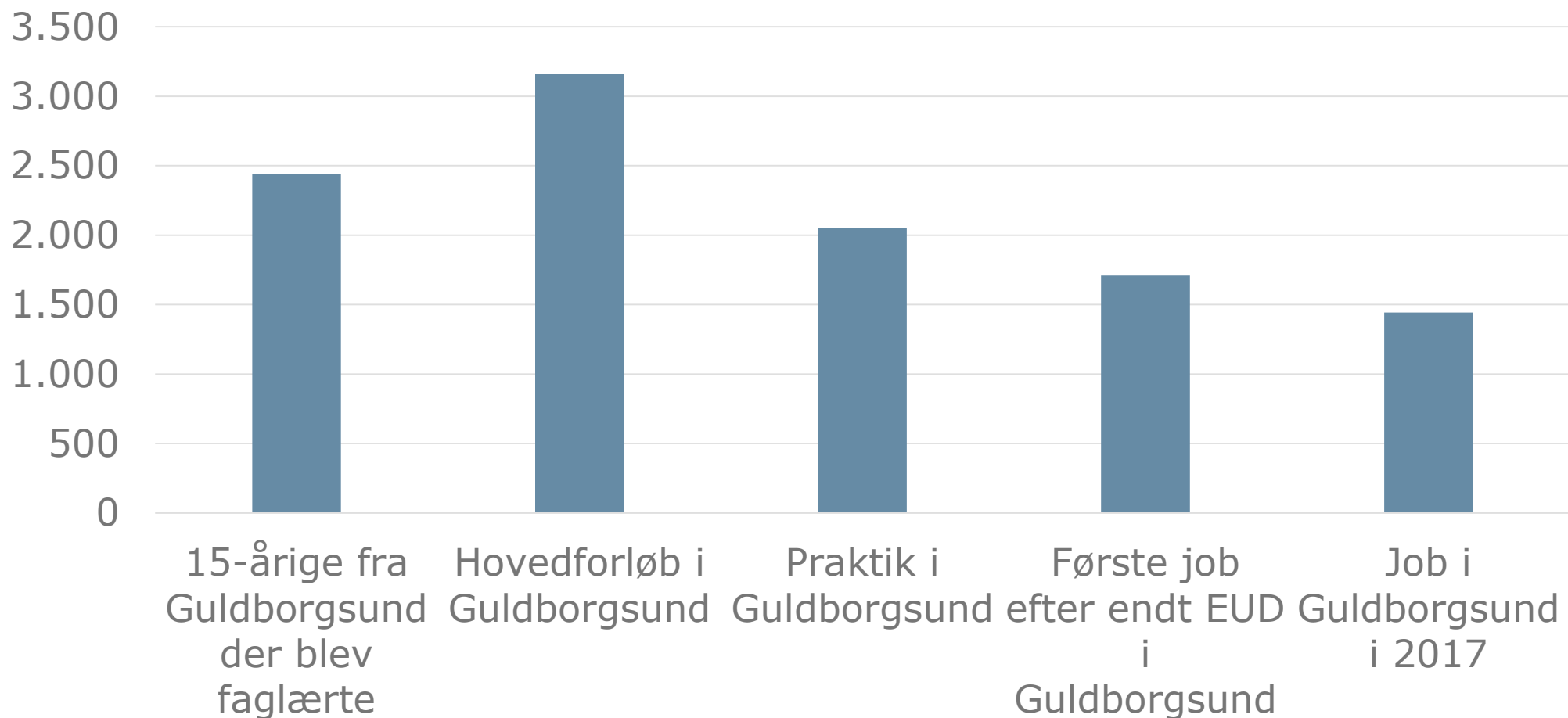


BORNHOLMS REGIONSKOMMUNE, FAGLÆRTE 2009-2016, ANTAL



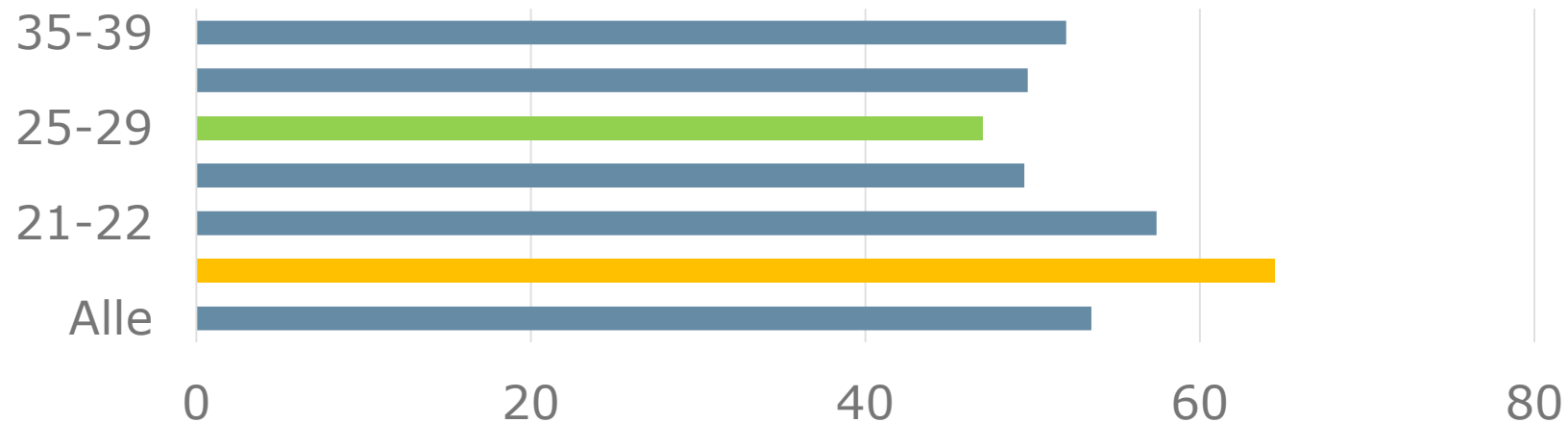
HVAD BETYDER SKOLENS BELIGGENHED FOR AT TILTRÆKKE FAGLÆRTE?

Guldborgsund kommune faglærte 2009-2016, antal

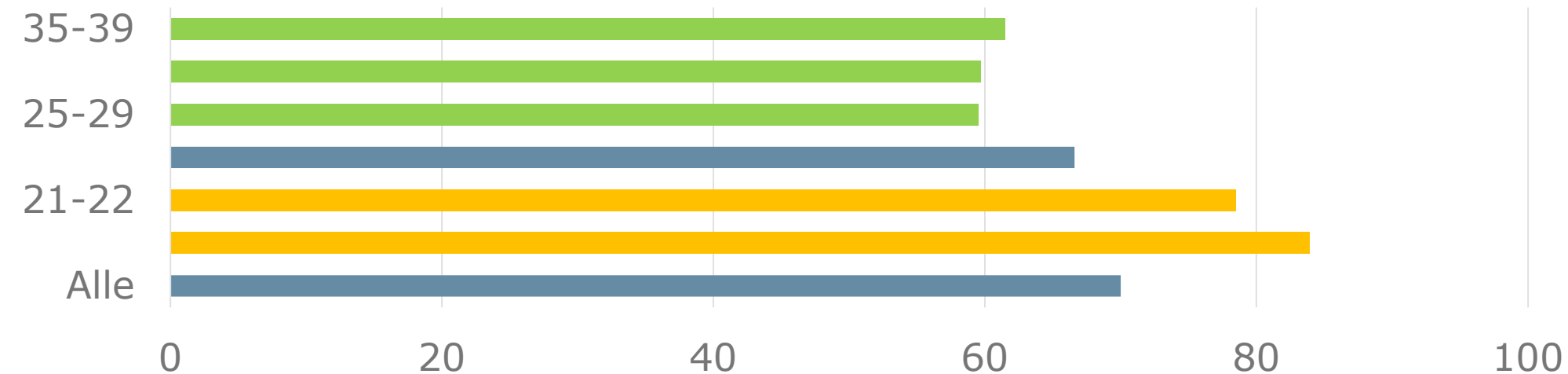


ALDER ER OGSÅ VIGTIG

Skole tæt på opvækstkommune



Praktikplads tæt på opvækstkommune



OPSUMMERING DEL 2:

- De lokalt opvoksede er den største kilde til faglært arbejdskraft
- Praktikpladser er det primære forankringspunkt for de, der gerne vil blive boende, hvor de er opvokset
- Byerne er gode til at tiltrække faglærte udefra
- Landkommuner er bedst til at fastholde egne faglærte, men ikke gode til at tiltrække udefra
- Yderkommuner er dårlige til at fastholde egne faglærte og dårlige til at tiltrække udefra
- Bornholm er en yderkommune, men klarer sig dårligere end de øvrige yderkommuner. Det er fordi, vi ikke har et opland
- Det hjælper ikke at lave et bredt udbud af EUD-skolefag, hvis man ligger i et landdistrikt
- Nogle befolkningsgrupper er afhængige af et lokalt udbud: de helt unge, dem med familie og 'de lokalt orienterede'.

Anbefalinger



Tilknytningspolitik over for unge:

- Fra `fastholdelse` til `*set them free*` til et lokalt mulighedsrum?

Udbudsstrategi:

- Praktikpladser for ALLE fagligheder – Bornholm er et OPLAND
- Multilokale uddannelsesforløb / uddannelsespakker: motorvej
- De 12 store + 1-2 regionale (forsøg med uddannelsespakker, der tiltrækker elever udefra? Ikke Bornholms stærke brands, men HVOR kan vi tilbyde hele uddannelsespakker?)

Pædagogisk:

- Faglig identitet – social mobilitet fra ufaglærte forældre til faglærte børn
- MERE TID

Uddannelsespolitisk – på landsplan:

- Bornholm særligt udfordret pga. manglende opland
- LEX Bornholm: Forsøg med udlagte hovedforløb på Bornholm



SPØRGSMÅL?